

Välfärdstjänster och idéburen sektor

En vägledning till reserverade upphandlingar och valfrihetssystem för offentliga beslutsfattare

---

Förord

Civilsamhället är genom ideella verksamheter, idéburna organisationer, privata stiftelser, sociala och värderingsstyrda företag, kooperativ och religiösa samfund en viktig och betydelsefull aktör inom den sociala välfärden. I denna vägledning benämns dessa organisationer gemensamt för idéburna organisationer. Den typ av verksamheter som dessa organisationer bidrar med är en viktig resurs i samhället och bidrar till mångfald av utförare och tjänster inom välfärden. Dessa organisationers verksamhet har ofta en stark förankring och ett stort förtroende hos de människor som är i behov av välfärdstjänster.

I jämförelse med de flesta andra länder i Norden och Europa är dock de svenska idéburna organisationernas andel av den totala välfärdsproduktionen mycket liten. Det är en av anledningarna till att riksdagen under sommaren 2022 antog ett antal viktiga lagförslag som öppnar möjligheten att reservera deltagandet i upphandlingar och valfrihetssystem för idéburna organisationer. Dessa bestämmelser trädde i kraft den 1 januari 2023. Idéburna organisationer har också sedan 1 januari 2023 möjlighet att registrera sig i ett särskilt register. Registreringen är förenad med ett krav som innebär att eventuella överskott i en idéburen organisations verksamhet inte får lämna den idéburna sektorn. Vad avser bestämmelserna om reserverade upphandlingar och valfrihetssystem står det naturligtvis kommuner, regioner och statliga myndigheter fritt att välja om de vill använda dessa möjligheter. Genom denna vägledning hoppas vi att upphandlande myndigheter inspireras till att tillämpa bestämmelserna och därigenom förbättra möjligheterna för idéburna organisationer att fortsätta vara viktiga innovatörer i välfärden genom att i högre grad vara med och delta i utförandet av offentligt finansierade välfärdstjänster.

Stockholm i januari 2023

Ulrika Stuart Hamilton, Generalsekreterare

Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd

Petter Skogar, Verkställande direktör

Fremia

Denna vägledning har författats av advokaterna Amir Daneshpip och Christian Martinsson vid Reuterman Advokatbyrå och på uppdrag av Famna och Fremia. Författarna har mer än 20 års erfarenhet av offentlig upphandling och anlitas ofta av organisationer inom den idéburna sektorn beträffande juridisk rådgivning och utredningsarbete.

---

1. INLEDNING	5
1.1 Varför en vägledning om upphandling av välfärdstjänster från idéburen sektor?	5
1.2 Till vem riktar sig denna vägledning?	6
1.3 Förkortningar	7
2. OM REGISTRERINGSLAGEN	8
2.1 Ett register för idéburna organisationer	8
2.2 Definitioner	8
2.3 Vilka får registreras?	10
2.4 Värdeöverföringar	11
2.5 Sammanfattning	12
3. RESERVERADE UPPHANDLINGAR ENLIGT LOU	14
3.1 Riktade upphandlingar till idéburen sektor	14
3.2 Reserverad upphandling enligt 4 kap. 18 § LOU	14
3.3 Reserverad upphandling enligt 19 kap. 25 § LOU	17
3.4 Reserverad upphandling enligt 19 kap. 25 a § LOU	19
3.5 Direktupphandling enligt 19 a kap. 2 § LOU	21
4. RESERVERADE VALFRIHETSSYSTEM ENLIGT LOV	23
4.1 Om LOV	23
4.2 Reserverade valfrihetssystem enligt 1 kap. 2 a § LOV	23
5. VÄGLEDNING FÖR TILLÄMPNING I PRAKTIKEN	25
5.1 Typfall 1 – ”Beslut om fler idéburna organisationer i välfärden”	25
5.2 Typfall 2 – ”Den tyska modellen”	26
5.3 Typfall 3 – ”Den reviderade upphandlingspolicyn”	26
5.4 Typfall 4 – ”De nischade verksamheterna”	27
6. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	29
BILAGOR	
BILAGA 1	30
BILAGA 2	33
BILAGA 3	37

1 INLEDNING

1.1 Varför en vägledning om upphandling av välfärdstjänster från idéburen sektor?

Många av dagens välfärdverksamheter har rötter i verksamheter som en gång utvecklades av såväl idéburna organisationer som kooperativa och värderingsstyrda företag. Som exempel kan nämnas barnvårdscentraler (BVC)¹, personlig assistans² och hemtjänst³. De initiativ som dessa organisationer har tagit för att utveckla nya verksamheter har spelat en viktig roll för utvecklingen av många av våra befintliga välfärdverksamheter. Samtidigt står Sverige inför stora utmaningar när det gäller tillhandahållandet och finansieringen av välfärdstjänsterna i framtiden och det kommer även fortsättningsvis att behövas en mångfald av aktörer som arbetar inom välfärden.

Det är dock lätt att tro att mångfalden bland välfärdsutförarna slagit rot och fått växa allt sedan den svenska välfärden avreglerats under de senaste 25 åren. Men så är det faktiskt inte. Fördelningen är sned. Den idéburna sektorn har en betydligt mindre andel av den totala välfärdsproduktionen i jämförelse med offentlig och kommersiell sektor. Så lite som 3 procent av den offentligt finansierade välfärden i Sverige utförs alltså av kooperativa och idéburna verksamheter. Det kan jämföras med våra grannländer där Norge har tre gånger så stor andel idéburen välfärd och Danmark cirka fem gånger så stor.⁴

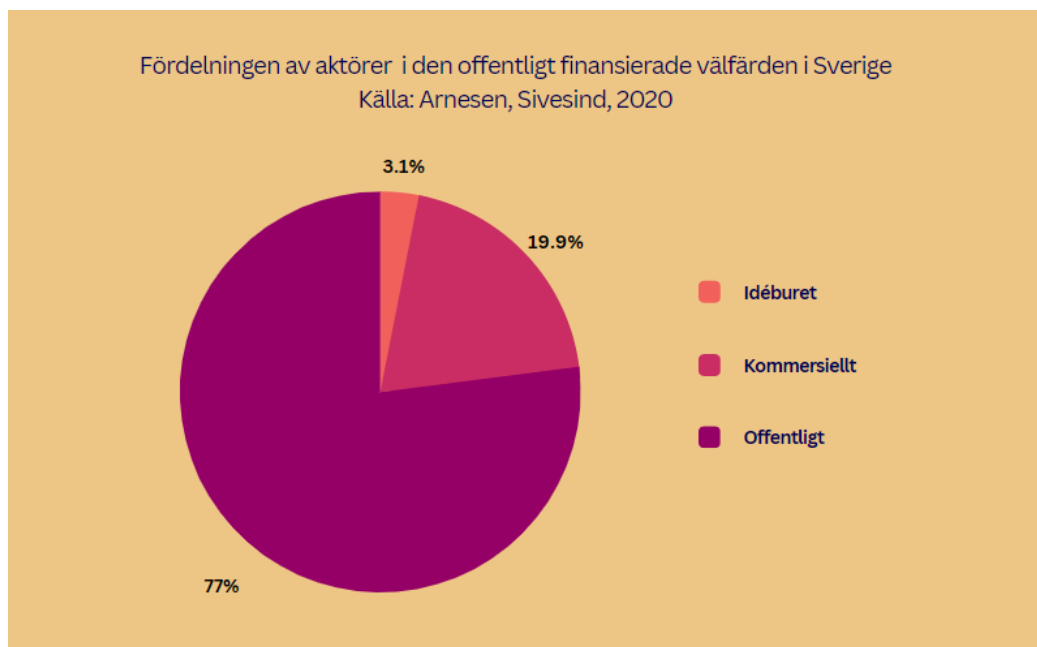
¹ Den ideella Föreningen Mjölkdroppen var föregångare till dagens BVC. Initiativtagaren till Föreningen Mjölkdroppen i Sverige var läkaren Moritz Blumenthal. Den första "Mjölkdroppen" öppnade i Katarina församling år 1901. Syftet var att dela ut gratis mjölkblandning i flaska till fattiga barn som inte ammad. Barnen undersöktes, vägdes och mättes och mödrarna fick råd och tips. Med tiden blev Mjölkdroppens verksamhet mer inriktad på att uppmuntra och ge råd om amning. 1937 fattade riksdagen beslut om att små barns hälsa skulle vara en uppgift för samhället. 1938 började barnvårdscentraler inrättas. I Stockholm ombildades föreningen till barnvårdscentral år 1940.

² 1984 bildades den ideella föreningen Stockholmskooperativet för Independent Living (STIL). STIL initierade ett pilotprojekt som omfattade ett 20-tal deltagare för att testa en verksamhet med personlig assistans i privat regi. Enbart personer med assistansbehov kunde bli medlemmar och styrelseledamöter. Pilotprojektet startade 1987 och många av de regler och rutiner som utvecklades under pilotprojektet kom att införas i LSS som trädde i kraft 1994.

³ Under 40-talet ändrades inriktningen på äldreomsorgspolitiken för att omfatta alla äldre i behov av trygghet och vård, inte längre endast de fattiga. I liten skala startade Röda Korset Sveriges första hemtjänst redan 1950 och några år senare lanserades den kommunala hemtjänsten.

⁴ Arnesen, Daniel., Sivesind, Karl Henrik., *Organisasjonlandskap i endring 2009-2019, Fra ideologisk samfunnsendring til individell utfodelse?* 2020:5.

Enligt den senast tillgängliga statistiken ser fördelningen ut enligt följande bland utförarna i den offentligt finansierade välfärden.

De nya bestämmelserna som trädde i kraft den 1 januari 2023 kan förhoppningsvis bidra till att öka mångfalden och den idéburna sektorns andel av den offentligt finansierade välfärden. Upphandlande myndigheters tillämpning av de nya bestämmelserna om reserverade upphandlingar och valfrihetssystem kan förhoppningsvis även bidra till att svara upp mot de samhällsproblem och utmaningar som idéburna organisationer identifierat. På så sätt skapas också förutsättningar för nya och innovativa verksamheter.

1.2 Till vem riktar sig denna vägledning?

Vägledningen riktar sig politiker och tjänstepersoner som vill veta mer om idéburna organisationer och tillämpningen av de nya bestämmelserna om reserverade upphandlingar och valfrihetssystem för idéburna organisationer.

1.3 Förkortningar

CPV Common Procurement Vocabulary – ett klassificeringssystem för offentlig upphandling som används av upphandlade myndigheter för att beskriva föremålet för en upphandling

---

LOU Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

LOU-direktivet Europaparlamentet och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling

---

LOV Lag (2008:962) om valfrihetssystem

Registreringslagen Lag (2022:900) om registrering av idéburna organisationer

---

2 OM REGISTRERINGSLAGEN

2.1 Ett register för idéburna organisationer

I juni 2018 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna organisationer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter. Syftet med en definition av idéburna organisationer var att främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden genom att underlätta vid bl.a. bidragsgivning, lagstiftning, köp av verksamhet och samverkan. Utredningen fick även i uppdrag att lämna de lagförslag som ansågs nödvändiga.

Registreringslagen antogs av riksdagen den 2 juni 2022 och trädde i kraft den 1 januari 2023. Bestämmelserna i Registreringslagen innebär att idéburna organisationer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet kan registrera sig i ett särskilt register. Syftet är att synliggöra idéburna organisationer och främja ett ökat idéburet deltagande i välfärden. Kammarkollegiet är den myndighet som har fått i uppdrag att hålla registret och bedriva tillsyn över registrerade idéburna organisationer.

2.2 Definitioner

§ 2 Registreringslagen

I denna lag avses med

idéburen organisation: en juridisk person som uteslutande har ett allmännyttigt syfte som är angivet i stadgar, bolagsordning, urkund eller motsvarande handling,

värdeöverföring: en affärshändelse som medför att förmögenheten hos en idéburen organisation minskar och som inte är av rent affärsmässig karaktär för organisationen,

forskning: detsamma som i 2 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

Paragrafen innehåller en definition av vad som avses med en idéburen organisation inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Definitionen innebär att varje juridisk person som vill omfattas av definitionen måste uppfylla kriterierna. Med en idéburen organisation avses en juridisk person, t.ex. ett aktiebolag, en ekonomisk förening, stiftelse eller ideell förening. Bestämmelsen omfattar även utländska juridiska personer och tar inte sikte på någon särskild associationsform.

Avsikten med begreppet "allmännyttigt syfte" är att skilja idéburna aktörer från kommersiella. Ett allmännyttigt syfte kan beskrivas på flera sätt, t.ex. att bidra till samhällets utveckling eller till

lösningen av ett samhällsproblem. Kravet på allmännyttigt syfte innebär inte att verksamheten enbart ska vara riktad till allmänheten, det räcker att det allmännyttiga syftet riktar sig till en specifik grupp.⁵

Kravet på allmännyttigt syfte innebär också att all verksamhet som bedrivs inom den idéburna organisationen ska bedrivas för det ändamålet och att organisationen inte ska ha vinst som syfte.

I paragrafen tydliggörs även vad som enligt Registreringslagen avses med värdeöverföringar. Det finns ingen särskild uppräknning av vad som avses med värdeöverföringar. Enligt förarbetena till bestämmelsen ska med "affärshändelse" förstås alla förändringar i storleken och sammansättningen av organisationens förmögenhet som berör på organisationens ekonomiska relationer med omvärlden, inklusive medlemmar, ägare och ledamöter. Det kan exempelvis vara fråga om in- och utbetalningar samt tillskott till eller uttag ur verksamheten av pengar, varor eller annat.⁶ I förarbetena nämns som exempel på värdeöverföringar i annan lagstiftning avhändande av egendom till underpris, förvärv av egendom till överpris, lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalning, utlåning av medel till ränta som understiger marknadsräntan eller upptagande av lån till högre ränta än marknadsräntan. Det anges även att värdeöverföringar enligt den associationsrättsliga lagstiftningen i de allra flesta fallen även bör anses utgöra värdeöverföringar enligt Registreringslagen.⁷

Avslutningsvis framgår av paragrafen att med forskning avses detsamma som i 2 § lagen (2003:460) om etikprövning av forskning. Forskning innebär således vetenskapligt experiment eller teoretiskt arbete eller vetenskapliga studier genom observation, om arbetet eller studierna görs för att hämta in ny kunskap och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund.

---

⁵ Prop. 2021/22: 135, s. 16.

⁶ A.a., s. 51.

⁷ A.a., s. 20-21.

2.3 Vilka får registreras?

§ 3 Registreringslagen

En idéburen organisation får efter ansökan registreras om

1. organisationen bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet,
2. staten, en region eller en kommun inte har ett rättsligt bestämmande inflytande över organisationen, och
3. organisationen i stadgar, bolagsordning eller motsvarande handling har en bestämmelse som anger att kvarvarande tillgångar vid organisationens upplösning ska skiftas på ett sätt som inte bryter mot begränsningen om värdeöverföringar enligt 8 §.

Kravet på en bestämmelse om skiftning av tillgångar gäller inte stiftelser.

I paragrafen anges vilka krav som ställs för att en idéburen organisation ska kunna få ansöka om registrering enligt Registreringslagen. Av första stycket framgår att en idéburen organisation får, efter ansökan, registreras om den uppfyller de krav som räknas upp i bestämmelsen. Definitionen av idéburen organisation framgår av 2 § Registreringslagen.

I första stycket första punkten anges att en idéburen organisation ska bedriva eller ha för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. För att det ska anses finnas en avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet behövs någon form av konkretiserad indikation på att verksamheten ska börja inom överskådlig tid. En indikation kan vara att organisationen t.ex. har sökt ett visst angivet bidrag från en myndighet, ansökt om att få delta i ett valfrihetssystem eller lämnat anbud i en upphandling eller påbörjat ett ansökningsförfarande för att starta en tillståndspliktig verksamhet. Att organisationen ska bedriva välfärdsverksamhet hindrar inte att den i mindre skala även bedriver annan typ av verksamhet, om det är ett led i välfärdsverksamheten eller har en uppenbar koppling till den.⁸

Med offentlig finansiering avses alla medel som utbetalas från offentliga myndigheter till en idéburen organisation med avsikten att den ska bedriva välfärdsverksamhet samt ersättning som utgår för upphandlad verksamhet och för deltagande i valfrihetssystem. Vidare omfattas exempelvis bidrag och stöd från offentliga myndigheter, även EU-stöd och ersättning i olika samverkansformer genom t.ex. idéburet offentligt partnerskap. Även ersättning (bidrag) till enskilda huvudmän som bedriver skollagsreglerad verksamhet, statsbidrag som utgår för folkbildning till studieförbund och folkhögskolor samt ersättning för personlig assistans omfattas.

---

⁸ A.a., s. 52.

Med välfärdsverksamhet avses hälso- och sjukvård, hälsofrämjande verksamhet, sociala omsorgstjänster, utbildning som regleras i skollagen, utbildning och bildning som folkhögskolor och studieförbund genomför, och annan utbildning med en kommun, region eller en statlig myndighet som huvudman, aktiviteter inom arbetsmarknadsområdet samt verksamheter som syftar till att öka människors integration och inkludering i samhället eller att motverka segregation och isolering.

I första stycket andra punkten anges att staten, en region eller en kommun inte får ha ett rättsligt bestämmande inflytande över organisationen. Med rättsligt bestämmande inflytande avses detsamma som i 2 kap. 3 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Att den idéburna organisationen får en majoritet av sina medel från det offentliga innebär inte ett rättsligt bestämmande inflytande. Att organisationen har grundats av en offentlig aktör saknar också betydelse. Avgörande är i stället om organisationen är ägd eller styrd av det offentliga på ett sätt som innebär att det offentliga direkt eller indirekt kontrollerar den.

I första stycket tredje punkten anges att organisationen ska ha en bestämmelse i sina stadgar, sin bolagsordning eller motsvarande handling som anger att kvarvarande tillgångar vid organisationens upplösning ska skiftas på ett sätt som inte bryter mot begränsningen beträffande värdeöverföringar i 8 § Registreringslagen.

Enligt andra stycket omfattas inte stiftelser av kravet på att ange hur tillgångarna skiftas vid organisationens upplösning. För stiftelser finns särskilda bestämmelser om vad som gäller vid likvidation i 7 kap. 11 § stiftelselagen (1994:1220).

2.4 Värdeöverföringar

8 § Registreringslagen

En registrerad idéburen organisation får inte göra några värdeöverföringar annat än till andra registrerade idéburna organisationer eller till forskning.

Begränsningen i första stycket fortsätter att gälla under en tidsperiod om fem år efter att ett beslut om avregistrering meddelats för en organisation som tidigare varit registrerad enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar värdeöverföringar från registrerade idéburna organisationer. Enligt första stycket får en registrerad idéburen organisation inte göra några värdeöverföringar annat än till andra registrerade idéburna organisationer eller till forskning. Vad som avses med värdeöverföring och forskning framgår av 2 § Registreringslagen.

Av andra stycket framgår att begränsningen beträffande värdeöverföringar fortsätter att gälla efter det att en idéburen organisation avregistrerats enligt 10 §. Begränsningen gäller fem år efter det att beslutet om avregistrering meddelats. Begränsningen gäller oavsett orsaken till avregistreringen.

2.5 Sammanfattning

En idéburen organisation kan ansöka om registrering enligt Registreringslagen om samtliga kriterier för registrering är uppfyllda. Det ska framhållas att registrering enligt Registreringslagen är frivillig och att registreringen enbart tar sikte på idéburen välfärdsverksamhet som är offentligt finansierad, dvs. erhåller någon form av ersättning från det offentliga för utförandet av en tjänst eller motsvarande. Idéburen välfärdsverksamhet som inte är offentligt finansierad berörs alltså inte av definitionen.

Av förarbetena till Registreringslagen framgår att en central del av att kunna registreras som en idéburen organisation bör vara att de medel som genereras i verksamheten ska användas för organisationens allmännyttiga syfte, t.ex. i form av återinvesteringar i den egna verksamheten.⁹

Regleringen i 8 § Registreringslagen syftar alltså till att säkerställa att medel som genereras i en registrerad idéburen organisation inte används för andra syften, som t.ex. att berika någon enskild. Som huvudregel ska eventuella överskott i en idéburen organisations verksamhet inte lämna den idéburna sektorn. Dock är värdeöverföringar till andra registrerade idéburna organisationer är tillåtna. Det framgår också av förarbetena att affärshändelser av en affärsmässig karaktär inte omfattas av förbudet i 8 § Registreringslagen. Det kommer således även fortsättningsvis vara möjligt att samarbeta med andra organisationer i projekt i den utsträckning eventuella utgående betalningar följs av en motsvarande prestation.

Registreringslagen uppställer heller inget krav på associationsform. Det innebär att även ekonomiska föreningar kan omfattas av definitionen, även om ekonomiska föreningar kännetecknas av att de har till syfte att främja medlemmarnas intressen genom ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i. En ekonomisk förening som har ett renodlat sådant syfte kan dock inte anses ha ett allmännyttigt syfte enligt Registreringslagen, vilket innebär att en sådan förening inte kan vara "idéburen" enligt definitionen i 2 § Registreringslagen. Dock utesluter inte lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar att en förening registreras som ekonomisk trots att verksamheten eller syftet endast till viss del är av det slag som krävs enligt

---

⁹ Prop. 2021/22:135, s. 18.

den lagen. Ekonomiska föreningar kan alltså även ha andra syften än rent ekonomiska, t.ex. sociala och ändå uppfylla kriterierna för vad som gäller för ekonomiska föreningar. Vidare präglas lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar av en kooperativ princip som innebär att medlemmarna deltar i verksamheten, och i de kooperativa principerna ingår att kooperativ arbetar för en hållbar utveckling av sina lokalsamhällen. Ekonomiska föreningar kan därför utgöra idéburna organisationer enligt Registreringslagen under förutsättning att verksamheten bedrivs med ett allmännyttigt syfte och de övriga kriterierna i Registreringslagen uppfyllda. Det viktiga är att verksamheten som helhet bedrivs för att uppnå det allmännyttiga syftet. Övriga kriterier ska såklart också vara uppfyllda.

3 RESERVERADE UPPHANDLINGAR ENLIGT LOU

3.1 Riktade upphandlingar till idéburen sektor

En riktad upphandling till idéburen sektor innebär att potentiella leverantörer inom sektorn får en positiv särbehandling. I det följande redogörs det för bestämmelser i LOU som innebär att idéburen sektor kan särbehandlas. Det ges även exempel på olika typer av kontrakt som är lämpliga att konkurrensutsätta genom reserverade upphandlingar.

3.2 Reserverad upphandling enligt 4 kap. 18 § LOU

4 kap.18 § LOU

En upphandlande myndighet får för en upphandling

1. reservera deltagandet för skyddade verkstäder eller för leverantörer vars främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning eller av personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, eller

2. föreskriva att ett kontrakt ska fullgöras inom ramen för ett program för skyddad anställning.

En förutsättning för att en leverantör ska få delta i en upphandling enligt första stycket är att minst 30 procent av dem som sysselsätts i den skyddade verkstaden, hos leverantören eller i programmet för skyddad anställning är personer med funktionsnedsättning eller personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Bestämmelsen i den aktuella paragrafen är en införlivning av i princip motsvarande bestämmelse i LOU-direktivet och trädde i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelsen anger under vilka förutsättningar en upphandling kan reserveras för ökad sysselsättning och gäller för sådana upphandlingar som syftar till att stödja integration av personer med funktionsnedsättning eller personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

I första stycket beskrivs tre slag av verksamheter – skyddade verkstäder, leverantörer vars främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning och av personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, samt program för skyddad anställning. I förarbetena till bestämmelsen för lagstiftaren ett resonemang kring vilka leverantörer som kan komma i fråga. Bland annat hänvisas till SOU 2014:51 (Genomförandeutredningen)¹⁰ där det redogjordes för vilka leverantörer i Sverige som då ansågs bedriva sådan verksamhet som avsågs med bestämmelserna om reserverad upphandling, t.ex. arbetsintegrerade sociala företag. Vidare identifieras i förarbetena en annan kategori

---

¹⁰ Se avsnitt 3.3.3 i SOU 2014:51.

leverantörer, nämligen de som sysselsätter personer inom ramen för kommunala åtgärder för att särskilt utsatta personer ska få sysselsättning och arbete. I dessa fall kan det handla om att en socialnämnd fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 4 § socialtjänstlagen i syfte att stärka en individs möjlighet att komma in på arbetsmarknaden eller enligt 5 kap. 7 § socialtjänstlagen att medverka till att en individ med funktionshinder får en meningsfull fritid.

Av paragrafens *första stycke punkt 1* och *andra stycke* framgår två villkor för att en leverantör ska vara aktuell för deltagande i en reserverad upphandling, nämligen det s.k. verksamhets- och andelskravet.

För det första kan en upphandling reserveras till vissa leverantörer, nämligen "skyddade verkstäder" och "leverantörer vars främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning och missgynnade personer". Denna bestämmelse finns i 4 kap. 18 § punkt 1 LOU och kallas för "verksamhetskravet".

För det andra kan ett kontrakt villkoras med att det ska fullgöras inom ramen för ett program för skyddad anställning. Denna bestämmelse regleras i punkt 2 i samma bestämmelse och riktar sig till företag som sysselsätter personer inom ramen för olika statliga arbetsmarknadspolitiska program, oavsett verksamhetens syfte (t.ex. program för lönebidrag, extratjänster, nystartsjobb etc.). De leverantörer som kan komma i fråga under den punkt 2 har alltså inget krav på att verksamhetens främsta syfte ska vara social och yrkesmässig integration.

För båda varianterna (punkt 1 och punkt 2) gäller den grundläggande förutsättningen att minst 30 procent av dem som leverantören sysselsätter i nämnda verksamheter är personer med funktionsnedsättning eller missgynnade personer. Detta krav kallas för "andelskravet".

En anbudslämnare behöver också intyga att denne uppfyller verksamhets- och andelskravet. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att sådana intyg kan utgöras av t.ex. stadgar eller bolagsordning. Andra motsvarande handlingar är årsredovisning, styrdokument eller annan lämplig dokumentation. Dessa exempel är inte uttömmande, det är upp till anbudslämnaren att presentera intyg eller bevis på att kraven är uppfyllda.

Bestämmelsen 4 kap. 18 § LOU ska också läsas i ljuset av LOU-direktivet. Av skäl 36 i LOU-direktivet framgår nämligen att det bakomliggande skälet till bestämmelsen om reserverade upphandlingar är att anställning och sysselsättning till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden är av största vikt när det gäller att garantera lika möjligheter för alla. Det

primära syftet är således ett socialt skäl som handlar om att få personer som av någon anledning står lång ifrån arbetsmarknaden att komma i sysselsättning.

En avgörande fråga för hur bestämmelsen om reserverade upphandlingar ska tolkas har varit betydelsen av: *"leverantörer vars främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning och missgynnade personer"*. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett avgörande den 6 september 2021, mål nr 5671-20, klargjort hur begreppet "leverantör" ska förstås. Med leverantör avses, utöver den faktiska juridiska personen, även de enheter inom den juridiska personen som arbetar med arbetsintegration. En enhet, inom en större juridisk person, som arbetar med arbetsintegration behöver dock styrka att dess främsta syfte är social och yrkesmässig integration av personer med funktionsnedsättning och missgynnade personer. Därtill behöver minst 30 procent av dem som enheten sysselsätter i verksamheten vara personer med funktionsnedsättning eller missgynnade personer.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande innebär att rätten att delta som "leverantör" i reserverade upphandlingar enligt 4 kap. 18 § LOU inte förutsätter en viss associationsrättslig form eller en viss legal struktur. Krav ställs enbart på verksamhetsinriktning, vilka grupper enheten arbetar med samt att en viss andel av dessa utgörs av "målgruppen" (andelskravet). Alla enheter, oavsett associationsform, får således lämna anbud i en reserverad upphandling för ökad sysselsättning. Kraven i en reserverad upphandling för ökad sysselsättning måste utformas så att alla leverantörer – oavsett organisationsform – har möjlighet att lämna anbud i en upphandling på lika villkor. Ansvaret för att alla leverantörer, oavsett organisationsform, kan lämna anbud åligger den upphandlande myndigheten. Det innebär att en upphandlande myndighet måste anpassa upphandlingsdokumenten och de krav som uppställs beträffande t.ex. ekonomisk och yrkesmässig kapacitet så att även en organisatorisk enhet inom en juridisk person kan lämna anbud. En organisatorisk enhet inom en juridisk person är exempelvis inte registrerad i aktiebolagsregister, handelsregister eller motsvarande, varför det inte går att ställa ett sådant krav på den organisatoriska enheten. En organisatorisk enhet inom en juridisk person kan heller inte visa att den uppfyller ett visst "ratingkrav" enligt ett kreditinstituts mätningar. I sådana situationer bör den upphandlande myndigheten acceptera handlingar från den juridiska personen till utvisande av att den organisatoriska enheten inom den juridiska personen uppfyller kraven.

Sedan bestämmelsen trädde i kraft har ett 60-tal reserverade upphandlingar för ökad sysselsättning genomförts. En översiktlig genomgång av annonserade upphandlingar under åren 2021 t.o.m. 2022 visar att upphandlande myndigheter tillämpar den aktuella bestämmelsen

avseende leverans av fruktkorgar, tvätteritjänster, lokalvårdstjänster, arbetsträningsplatser, kafeteriatjänster, drift- och skötsel av olika anläggningar, diverse transporter av olika slag etc.

3.3 Reserverade upphandlingar enligt 19 kap. 25 § LOU

19 kap. 25 § LOU

En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster som anges i bilaga 2 och som omfattas av CPV-koderna 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 85000000-9 till 85323000-9, 98133000-4, 75121000-0, 75122000-7, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, 92500000-6, 92600000-7, 98133110-8 och 75123000-4, för sådana organisationer som

1. har till syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla sådana tjänster,
2. återinvesterar eventuell vinst för att uppnå syftet enligt 1, och
3. har en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter.

Löptiden för kontraktet får inte överstiga tre år.

Bestämmelsen om reserverade upphandlingar enligt 19 kap. 25 § LOU är en direkt införlivning av motsvarande bestämmelse i LOU-direktivet. Den svenska bestämmelsen införlivades dock i LOU först den 1 januari 2019. Av förarbetena till den aktuella bestämmelsen framgår att regeringen ansåg att de möjligheter som finns att underlätta för idéburen sektor vid upphandling bör tas tillvara.¹¹

Paragrafen innebär en möjlighet att reservera en upphandling, dvs. att förbehålla rätten att delta i upphandlingen för vissa organisationer. Detta innebär att upphandlande myndigheter får kräva att endast sådana organisationer som uppfyller de särskilda kraven får delta i upphandlingen. Notera att bestämmelsen inte innebär någon generell rätt till undantag från krav på annonsering, utan en annonsering och konkurrensutsättning ska ske på det sätt som i övrigt föreskrivs för upphandling av tjänsterna i fråga. För att det ska vara möjligt att reservera en upphandling med stöd av 19 kap. 25 § LOU krävs att ett antal villkor är uppfyllda.

Av paragrafens *första stycke* framgår att upphandlingen ska avse en sådan tjänst som har en sådan CPV-kod som anges i paragrafen (en fullständig lista över aktuella CPV-koder för den här typen av upphandlingar finns i **bilaga 1**). Utöver detta ställs vissa krav på organisationen i fråga.

---

¹¹ Prop. 2017/18:158, s. 91.

Organisationen ska enligt *första stycket punkt 1* ha som syfte att fullgöra ett offentligt uppdrag som är kopplat till att tillhandahålla tjänsterna i fråga och ska dessutom, enligt *första stycket punkt 2*, återinvestera eventuell vinst för att uppnå detta syfte. Därutöver ska organisationen enligt *första stycket punkt 3* ha en lednings- och ägarstruktur som grundar sig på personalens ägande eller deltagande eller som kräver aktivt deltagande av personal, användare eller berörda parter. I paragrafens *andra stycke* finns en begränsning av hur lång kontraktstiden får vara för ett sådant kontrakt som tilldelas enligt första stycket. Av bestämmelsen framgår att löptiden för kontraktet inte får överstiga tre år. Enligt paragrafens *tredje stycke* får myndigheten, om den har tilldelat en organisation ett kontrakt för en viss tjänst efter tillämpning av första stycket under de senaste tre åren, inte på nytt med stöd av samma bestämmelse tilldela den organisationen ett kontrakt för en sådan tjänst.

Som framgår ovan är bestämmelsen i 19 kap. 25 § LOU försedd med villkor som gör att tillämpningsområdet för bestämmelsen är mycket begränsad. Inte minst för att löptiden för de kontrakt som kan upphandlas med stöd av bestämmelsen inte får överstiga tre år och att en organisation som har tilldelats ett kontrakt med stöd av bestämmelsen under de senaste tre åren inte på nytt kan tilldelas ett kontrakt på samma sätt av samma upphandlande myndighet. Såvitt vi känner till har bestämmelsen inte tillämpats av någon upphandlande myndighet sedan bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2019.

Mot bakgrund av att det sedan den 1 januari 2023 finns en möjlighet att reservera upphandlingar enligt 19 kap. 25 a § LOU får bestämmelsen i 19 kap. 25 § LOU en mycket mindre praktisk betydelse. Det kan dock ändå finnas skäl att tillämpa bestämmelsen för vissa särskilda tjänster. Det finns nämligen ett fåtal tjänster i 19 kap. 25 § LOU som inte räknas upp i 19 kap. 25 a § LOU, exempelvis biblioteks- och museitjänster, kulturtjänster, sporttjänster, tjänster tillhandahållna av t.ex. ungdomsorganisationer samt fastighetsförvaltningstjänster. Eftersom det inte går att reservera de nyss uppräknade tjänsterna med stöd av 19 kap. 25 a § LOU kan en reserverad upphandling för nyss nämnda tjänster genomföras med stöd av 19 kap. 25 § LOU.

3.4 Reserverade upphandlingar enligt 19 kap. 25 a § LOU

19 kap. 25 a § LOU

En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster som avses i bilaga 2 och som omfattar CPV-koderna 75200000-8, 75231200-6, 75231240-8, 79611000-0, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, från 85000000-9 till 85323000-9, 98133100-5, 98133000-4, 98200000-5, 98500000-8, från 98513000-2 till 98514000-9, 75000000-6, 75121000-0, 75122000-7, från 80000000-4 till 80660000-8 för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas.

För att kunna delta i en reserverad upphandling får den idéburna organisationen endast göra sådana värdeöverföringar som är tillåtna enligt 8 § första stycket lagen (2022:000) om registrering av idéburna organisationer. Vidare får staten, en region eller en kommun inte ha ett rättsligt bestämmande inflytande över den idéburna organisationen.

Paragrafen är ny och reglerar möjligheten att under vissa förutsättningar reservera upphandlingar, dvs. att förbehålla deltagandet i upphandlingar, för idéburna organisationer. Det finns ingen motsvarighet till paragrafen i LOU-direktivet. Utredningen Idéburen välfärd (SOU 2019:56) konstaterade att det i LOU-direktivet finns detaljerade regler om hur upphandlingar ska genomföras men att det också finns möjligheter för medlemsstaterna att anpassa sin lagstiftning efter nationella behov och önskemål. Utredningen anförde därvid att EU-domstolen vid ett flertal tillfällen påpekat att gemenskapsrätten inte inkräktar på medlemsstaternas behörighet att utforma sina system för hälso- och sjukvård och social trygghet.¹² Domstolen hänvisar i samtliga fall till den speciella karaktär som såväl hälso- och socialtjänster som organisationer som saknar vinstintresse har.

Av paragrafens *första stycke* framgår att en upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av tjänster som avses i bilaga 2 och som omfattar vissa angivna CPV-koder för idéburna organisationer. I **bilaga 2** finns en fullständig förteckning över vilka tjänster som omfattas av bestämmelsen.

Med "idéburen organisation" avses detsamma som i 2 § Registreringslagen. En idéburen organisation behöver däremot inte vara registrerad enligt Registreringslagen för att uppfylla kraven enligt den aktuella bestämmelsen.

Med "allmännyttigt syfte" avses detsamma som i 2 § Registreringslagen, se avsnitt 2.2 ovan för ett resonemang kring "allmännyttigt syfte". För att kunna reservera deltagandet i en upphandling för idéburna organisationer måste de deltagande organisationernas allmännyttiga syfte också kunna knytas till ändamålet med den tjänst som tillhandahålls. Det innebär dels att ändamålet med tjänsten ska motsvara organisationens allmännyttiga syfte, dels att det inte får finnas ett

¹² Se t.ex. *Sodemare C-70/9*, *Spezzino C-113/13*, *CASTA C-50/14*

vinstsyfte kopplat till utförandet av tjänsten. Ändamålet med en tjänst kan t.ex. vara att insatser för äldre människor enligt socialtjänstlagen ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

Av paragrafens *andra stycke* framgår vad som krävs för att en idéburen organisation ska kunna delta i en reserverad upphandling. Rekviriten motsvarar de som finns i 3 § andra punkten och 8 § första stycket registreringslagen, se avsnitt 2.3 och 2.4 ovan för en kommentar till nämnda paragrafer. Notera att i andra stycket anges "för att kunna delta i en reserverad upphandling". Med det avses alltså att det vid tidpunkten för anbudsinslämning inte ska ha genomförts otillåtna värdeöverföringar enligt 8 § Registreringslagen. I praktiken behöver den upphandlande myndigheten försäkra sig om att så är fallet genom att anbudslämnare får intyga att kravet uppfylls vid tidpunkten för anbudsinslämning. Det ankommer även på den upphandlande myndigheten att säkerställa att en idéburen organisation som deltar i en reserverad upphandling uppfyller kraven under *hela* kontraktstiden. Detta kan exempelvis ske genom särskilda kontraktsvillkor enligt 17 kap. 1 § LOU.

I 19 kap. 25 a § LOU anges vilka tjänster som bestämmelsen i fråga avser genom angivandet av CPV-koder. Det är alltså föremålet för en upphandling som styr vilken eller vilka CPV-koder som ska användas. När det är påkallat kan flera CPV-koder användas i samma upphandling. De aktuella tjänsterna framgår av bilaga 2 och utgörs av ca 170 olika typer av tjänster.

Syftet med bestämmelsen i fråga är att förbättra möjligheterna för idéburna organisationer att erhålla offentligt finansierade kontrakt och att därigenom ta tillvara de särskilda mervärden som dessa leverantörer inom idéburen sektor kan erbjuda.

En kommun kan således med stöd av bestämmelsen i 19 kap. 25 a § LOU reservera deltagandet i en upphandling för idéburna organisationer som uppfyller de krav som anges i bestämmelsen. Det innebär i praktiken att en upphandlande myndighet kan reservera deltagandet i en upphandling vars föremål utgörs av en äldreomsorgstjänst, t.ex. särskilt boende, för idéburna organisationer. I ett sådant "slutet system" konkurrerar enbart idéburna organisationer med varandra om att utföra uppdraget. Andra tjänster som kan komma i fråga är bl.a. stöd och service till personer med funktionsnedsättning, HVB-hem för barn och unga, skolläkartjänster, HLR-utbildning, familjerådgivning, specialistläkartjänster, rehabiliteringstjänster, företagshälsovårdstjänster, stödboende för missbruksproblematik, ambulanstjänster, vuxenutbildning etc.

3.5 Direktupphandling enligt 19 a kap. 2 § LOU

19 a kap. 2 § LOU

Direktupphandling får användas om värdet av upphandlingen beräknas understiga 700 000 kr. När upphandlingen avser en tjänst av sådant slag som anges i bilaga 2 får direktupphandling användas om upphandlingens värde beräknas understiga det tröskelvärde som avses i 5 kap. 1 §.

Paragrafen trädde i kraft den 1 februari 2022. Av LOU-direktivet framgår att det finns ett betydande nationellt handlingsutrymme när det gäller regleringen av sociala tjänster och andra särskilda tjänster (t.ex. välfärdstjänster). I förarbetena till bestämmelsen anger regeringen att detta utrymme bör fullt ut tas till vara för att skapa ett flexibelt regelverk som ger upphandlande myndigheter ett stort handlingsutrymme.¹³

Paragrafen innebär nya möjligheter för idéburna organisationer, som inte har den administrativa förmåga som krävs att lämna ett anbud i en annonspliktig upphandling, att ändå får utföra tjänster åt det allmänna. Tröskelvärdet för sociala tjänster och andra särskilda tjänster uppgår för närvarande till 7 802 550 kronor. Detta innebär enligt bestämmelsen i 19 a kap. 2 § LOU att direktupphandling får genomföras om värdet beräknas understiga 7 802 550 kronor.

Innan en direktupphandling genomförs behöver den upphandlande myndigheten uppskatta värdet av det kontrakt som ska direktupphandlas. Kontraktsvärdet ska beräknas till den totala ersättning som kan utgå under den planerade avtalsperioden. Om den upphandlande myndigheten ska ingå ett kontrakt på ett år ska kontraktsvärdet således beräknas till den totala ersättning som ska utgå under avtalstiden.

Om en tjänst avseende dagverksamhet för äldre beräknas uppgå till 1 800 000 kr årligen under en total avtalstid om fyra år understiger kontraktsvärdet direktupphandlingsgränsen på 7 802 550 kronor (1 800 000 kronor x 4 = 7 200 000 kronor), vilket innebär att den upphandlande myndigheten kan tillämpa direktupphandlingsbestämmelsen i 19 a kap. 2 § LOU. Detta gäller under förutsättning att den upphandlande myndigheten inte tidigare under det aktuella räkenskapsåret har anskaffat tjänster av samma slag som medför att värdet av tjänsterna når upp till direktupphandlingsgränsen på 7 802 550 kronor.

---

¹³ Prop. 2021/22:5, s. 153.

Samtliga tjänster som framgår av bilaga 2 till LOU omfattas av direktupphandlingsbestämmelsen i 19 a kap. 2 § LOU. I bilaga 2 till denna vägledning har vi angett de välfärdstjänster som kan direktupphandlas med stöd av den aktuella bestämmelsen.

Det ska även nämnas att en upphandlande myndighet enligt 19 a kap. 11 § LOU ska dokumentera genomförandet av en direktupphandling om upphandlingens värde uppgår till minst 100 000 kronor. Dokumentationen ska vara tillräcklig för att myndigheten ska kunna motivera sina beslut under upphandlingens samtliga skeden.

Som en följd av dokumentationsplikten har många upphandlande myndigheter antagit direktupphandlingspolicys som anger när en upphandling ska dokumenteras och hur direktupphandlingar ska genomföras för att ta tillvara konkurrensen. Genom dokumentationsplikten säkerställs att värdet av tidigare direktupphandlingar av samma slag under räkenskapsåret tas med i beräkningen när kontraktsvärdet för en tilltänkt direktupphandling ska uppskattas.

Det finns inga regler när det gäller utformningen av en direktupphandlingspolicy. Det är upp till varje upphandlande myndighet att bestämma innehållet. Exempelvis kan det föreskrivas att vid direktupphandling av välfärdstjänster ska i första hand idéburna organisationer tillfrågas.

4 RESERVERADE VALFRIHETSSYSTEM ENLIGT LOV

4.1 Om LOV

Att inrätta valfrietssystem enligt LOV är ett alternativ till upphandling enligt LOU. Valfrietssystem enligt LOV innebär ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. LOV är således ett annat sätt att organisera köp av tjänster genom än LOU. I LOV är det brukarna som väljer utförare av tjänster, och inte en beställare (dvs. upphandlande myndighet). LOV kräver däremot att en kommun eller region beslutar att tillämpa ett valfrietssystem för särskilt angivna tjänster. Vilka tjänster som kan komma i fråga framgår av angivna CPV-koder i 1 kap. 1 § LOV. En fullständig förteckning över dessa CVP-koder finns i **bilaga 3** till denna vägledning.

4.2 Reserverade valfrietssystem enligt 1 kap. 2 a § LOV

1 kap. 2 a LOV

En upphandlande myndighet får reservera deltagandet i ett valfrietssystem för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas. Detta gäller dock inte i fråga om sådana vårdvalssystem som avses i 7 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

För att kunna delta i ett reserverat valfrietssystem får den idéburna organisationen endast göra sådana värdeöverföringar som är tillåtna enligt 8 § första stycket lagen (2022:000) om registrering av idéburna organisationer. Vidare får staten, en region eller en kommun inte ha ett rättsligt bestämmande inflytande över den idéburna organisationen.

Paragrafen trädde i kraft den 1 januari 2023 och reglerar möjligheten att reservera valfrietssystem, dvs. att förbehålla deltagandet i valfrietssystem, för idéburna organisationer.

Enligt paragrafens *första stycke* kan en upphandlande myndighet reservera ett valfrietssystem för idéburna organisationer. En sådan reservation innebär att endast idéburna organisationer tillåts bli leverantörer i ett sådant valfrietssystem. Med idéburen organisation avses detsamma som i 2 § Registreringslagen. En idéburen organisation behöver dock inte vara registrerad enligt registreringslagen för att uppfylla kraven enligt denna bestämmelse. För att det ska vara möjligt att reservera deltagandet måste de idéburna organisationernas allmännyttiga syfte bidra till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas. Med allmännyttigt syfte avses detsamma som i 2 § Registreringslagen, se avsnitt 2.2 ovan för en kommentar till den

bestämmelsen. För att kunna reservera deltagande i ett valfrihetssystem till idéburna organisationer måste de deltagande organisationernas allmännyttiga syfte kunna knytas till ändamålet med den tjänst som tillhandahålls. Det innebär dels att ändamålet med tjänsten ska motsvara organisationens allmännyttiga syfte, dels att det inte får finnas ett vinstsyfte kopplat till utförandet av tjänsten. Ändamålet med en tjänst kan t.ex. vara att insatser för äldre människor enligt socialtjänstlagen ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.¹⁴

I paragrafens *andra stycke* anges vad som krävs för att en idéburen organisation ska kunna delta i ett reserverat valfrihetssystem. Rekvisiten motsvarar de som finns i 3 § andra punkten och 8 § första stycket Registreringslagen, se kommentarerna till de paragraferna i avsnitt 2.3 och 2.4 ovan. Det ankommer på den upphandlande myndigheten att säkerställa att en idéburen organisation som deltar i ett reserverat valfrihetssystem uppfyller kraven under hela kontraktstiden. Detta kan exempelvis ske genom särskilda kontraktsvillkor enligt 4 kap. 2 § lagen om valfrihetssystem.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sammanställer två gånger per år en översikt av beslutsläget i införandet av LOV i Sveriges kommuner. Senaste uppgifterna är hämtade till och med juni 2022 och visar att 158 kommuner har infört LOV, att 111 kommuner inte har haft LOV och att 21 kommuner har avslutat LOV. När ett valfrihetssystem etableras har det huvudsakliga syftet varit att locka till sig en mångfald av aktörer och därmed låta brukarna själva få välja utförare. Ambitionen att locka till sig en mångfald av aktörer kan i vissa fall också innebära att det blir väl enkelt att godkännas som leverantör i ett valfrihetssystem, varför även oseriösa aktörer kommer in på marknaden och kommuner har blivit tvungna att införa omfattande kontrollsystem. Detta har troligtvis varit en av flera anledningar till att många kommuner fortfarande inte har infört LOV för t.ex. hemtjänst eller LSS-verksamhet. Möjligheten att reservera deltagandet i ett valfrihetssystem för enbart idéburna organisationer kan förhoppningsvis bidra till att kommuner som tidigare har varit skeptiska till införandet av LOV på grund av risken för etablering av oseriösa aktörer nu kan överväga att införa reserverade valfrihetssystem istället. Bestämmelsen innebär även att regioner kan reservera valfrihetssystem för idéburna organisationer som är specialiserade inom vissa tjänstekategorier, t.ex. sjukvård för särskilt utsatta grupper, specialiserad hudsjukvård, palliativ vård (vård i livets slutskede),

---

¹⁴ Se 5 kap. 4 § socialtjänstlagen (2001:453).

geriatrik, psykosocial habilitering för personer med funktionsnedsättning, psykiatrisk vård, gynekologisk verksamhet etc.

5 VÄGLEDNING FÖR TILLÄMPNING I PRAKTIKEN

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för olika typfall där kommuner och regioner med stöd av bestämmelserna i LOU och LOV kan välja att positivt särbehandla idéburna organisationer vid anskaffning av välfärdstjänster. Nedan har vi listat ett antal typfall där vi utgår från att upphandlande myndigheter har gjort ett antal vägval i syfte att den offentligt finansierade välfärdsverksamheten i större utsträckning ska utföras av idéburna organisationer.

5.1 Typfall 1 – ”Beslut om fler idéburna organisationer i välfärden”

Grönköpings kommun är en kommun belägen i Mellansverige. I kommunen finns det 30 000 invånare. Kommunen har av tradition tillgodosett sitt behov av särskilt boende för äldre (äldreboenden) med kommunen som utförare, dvs. i egen regi. I kommunen finns det totalt fyra äldreboenden. Dessa räcker emellertid inte längre till då det finns ett större behov.

I Grönköpings kommun finns den idéburna organisationen Gammelgården som bedriver ett trygghetsboende i en relativt stor fastighet. Det finns totalt 90 lägenheter varav 30 av dessa, i en separat del av fastigheten, står lediga. Gammelgården har för Grönköpings kommun erbjudit sig att hjälpa kommunen att tillgodose behovet av äldreboendeplatser.

Kommunen har dock tidigare varit tveksam till att inrätta valfrihetssystem enligt LOV och upphandla välfärdstjänster enligt LOU. Med anledning av de nya bestämmelserna i LOV och LOU har Grönköpings kommun insett att det finns goda möjligheter att låta idéburna organisationer driva äldreboende i kommunen. Kommunen ser ett stort värde i att eventuella överskott i en vårdverksamhet går tillbaka till verksamheten och därmed kommer samhället till godo. Kommunens tjänstemän har därför fått i uppdrag att presentera ett förslag på hur äldreomsorgen i kommunen kan säkerställas utifrån de nya bestämmelserna.

I ett tjänsteutlåtande lämnas förslag på att införa ett reserverat valfrihetssystem för särskilt boende för äldre enligt LOV samt att driva ett av kommunens fyra äldreboenden på entreprenad genom en reserverad upphandling enligt LOU. Grönköpings kommun fattar beslut i enlighet med tjänsteutlåtandet.

Gammelgården skaffar erforderliga tillstånd att bedriva särskilt boende för äldre och ansöker därefter om att få delta i valfrihetssystemet. Gammelgården godkänns och kan därefter bereda plats för ytterligare 30 personer samtidigt som kommunen får goda möjligheter att tillgodose behovet av äldreboendeplatser. Därutöver har en annan idéburen organisation aviserat intresse för att ansluta sig till valfrihetssystemet. I den reserverade upphandlingen inkom anbud från fyra etablerade idéburna organisationer från andra delar av landet. Samtliga med stor erfarenhet och kompetens att drifta äldreboenden. Grönköpings kommun beslutade att tilldela kontraktet till Stiftelsen Werned som offererade det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet, enligt utvärderingsgrunden bästa förhållandet mellan pris och kvalitet.

5.2 Typfall 2 – ”Den tyska modellen”

Inspirerade av den ”tyska modellen” fattar Västersunds kommun beslut om att välfärdstjänster inte längre ska utföras av kommunen i egen regi. Skälet till det är att kommunen har identifierat att marknaden på ett bättre sätt kan tillmötesgå invånarnas behov och samtidigt utföra tjänsterna till en lägre kostnad. Kommunen är dock mån om att fler idéburna organisationer ska vara med och utföra den offentligt finansierade välfärden, varför kommunen har beslutat att hälften av välfärdstjänsterna ska upphandlas med stöd av den nya bestämmelsen i 19 kap. 25 a § LOU. Resterande del kommer att upphandlas genom ”vanlig upphandling”.

Beslutet innebär, beträffande kommunens fyra befintliga HVB-hem, att de till hälften ska läggas ut på entreprenad genom ”reserverad upphandling” och att resterande del ska upphandlas enligt ”vanlig upphandling”. I den ”vanliga” upphandlingen ges alla leverantörer, såväl privata som idéburna organisationer, möjlighet att lämna anbud. I den reserverade upphandlingen ges endast leverantörer som uppfyller kraven i 19 kap. 25 a § LOU möjlighet att lämna anbud.

5.3 Typfall 3 – ”Den reviderade upphandlingspolicyn”

Med anledning av den nya bestämmelsen om reserverade upphandlingar i LOU och den kraftigt höjda direktupphandlingsgränsen (7 802 550 kronor) för anskaffning av välfärdstjänster har Borgs kommun antagit en reviderad upphandlingspolicy. I upphandlingspolicyn anges bl.a. följande avseende idéburna organisationer och upphandling av välfärdstjänster.

”Borgs kommun ska alltid sträva efter en varierad leverantörsbas där även idéburna organisationer ska ingå. För upphandling av välfärdstjänster gäller att dessa ska föregås av en marknadsundersökning och/eller RFI (request for information). För det fall undersökningen

utvisar att det finns minst två potentiella anbudsgivare i form av idéburna organisationer ska upphandlingen genomföras som en reserverad upphandling enligt 19 kap. 25 a § LOU. Om det visar sig att det inte finns minst två potentiella anbudsgivare i form av idéburna organisationer ska upphandlingen genomföras med vanlig upphandling, dvs. utan tillämpning av 19 kap. 25 a § LOU.

För direktupphandling av välfärdstjänster under tröskelvärdet om 7 802 550 kronor ska följande gälla.

- *Kontrollera alltid värdet av kontraktet innan en direktupphandling genomförs. Observera att värdet av tjänster av samma slag under det senaste räkenskapsåret ska ingå vid beräkningen av kontraktsvärdet.*
- *Direktupphandling av välfärdstjänster ska alltid i första hand reserveras för idéburna organisationer.*
- *Om möjligt, bör minst tre idéburna organisationer tillfrågas.*
- *Alla direktupphandlingar som överstiger 100 000 kronor ska dokumenteras. Av dokumentationen ska följande framgå: avtalsföremålet, antalet tillfrågade idéburna organisationer, avtalets löptid och uppskattat totalt värde, uppgift om tilldelad idéburen organisation och uppgift om när avtalet ingicks.*

I Borgs kommun finns många äldre kommuninvånare som är i behov av hemkörning av mat- och apoteksvaror. Med anledning av kommunens reviderade upphandlingspolicy ser kommunen nu en möjlighet direktupphandla dessa tjänster. Den idéburna organisationen Arbetskooperativet Travailler har visat intresse för att utföra ifrågavarande tjänster. Vid beräkningen av kontraktsvärdet konstateras att det inte har gjorts några inköp av tjänster av samma slag under det senaste räkenskapsåret som annars skulle ha ingått vid beräkningen av kontraktsvärdet. Kommunen uppskattar det totala kontraktsvärdet till 1 800 000 kr över en fyraårsperiod. Eftersom det inte finns några andra idéburna organisationer som utför sådana tjänster i kommunen och som kan tillfrågas ingår kommunen ett direktupphandlat avtal med Arbetskooperativet Travailler. Borgs kommun dokumenterar direktupphandlingen i enlighet med direktupphandlingspolicyen.

5.4 Typfall 4 – ”De nischade verksamheterna”

I Region Söderbotten finns ett stort behov att tillgodose kombinerade insatser i form av sjukvård, missbruksvård och diverse sociala insatser för utsatta grupper, t.ex. hemlösa och/eller papperslösa. Sedan många år tillbaka har dessa tjänster anskaffats genom direktupphandling från

två olika idéburna stiftelser, Stiftelsen Lilla Le och Stiftelsen Stensötan. Dessa stiftelser har sedan början av 1960-talet nischat sig på att bedriva kombinerade vårdinsatser. Eftersom det ifrågasattes varför Region Söderbotten direktupphandlade dessa tjänster valde Region Söderbotten att genomföra en vanlig upphandling av sjukvård, missbruksvård och diverse sociala tjänster. I upphandlingen inkom anbud från de idéburna stiftelserna Lilla Le och Stensötan samt från de privata bolagen Maximera AB och Lyckhem AB. Maximera AB offererade lägst pris i upphandlingen och tilldelades avtalet. Redan en månad efter avtalsstart visade det sig att Maximera AB inte hade kompetens och resurser att utföra de kombinerade vårdinsatserna. Mot denna bakgrund kom Region Söderbotten och Maximera AB överens om att avsluta avtalet i förtid. Detta innebar att Region Söderbotten inte längre hade någon utförare av de kombinerade vårdinsatserna samtidigt som det alltså fanns ett stort behov av att tillgodose ifrågavarande insatser. Vid Region Söderbottens efterföljande utvärdering av genomförd upphandlingsprocess och det avslutade avtalet konstaterades att det inte finns några privata utförare som kan utföra de kombinerade vårdinsatserna. Under utvärderingen konstaterades också att det framgent särskilt måste fokuseras på egenskaper såsom värdegrund, samlad kompetens och trovärdighet hos utförare för att kunna tillgodose målgruppens behov av kombinerade vårdinsatser. Samtidigt konstaterades att de tidigare avtalen med de idéburna stiftelserna Lilla Le och Stensötan fungerat alldeles utmärkt.

För att tillgodose det aktuella behovet beslutade Region Söderbotten att inrätta ett reserverat valfrihetssystem enligt 1 kap. 2 a § LOV för de kombinerade vårdinsatserna. Beslutet visade sig vara lyckosamt då Stiftelsen Lilla Le och Stiftelsen Stensötan godkändes som utförare. Därutöver godkändes ytterligare en idéburen organisation. Genom det inrättade valfrihetssystemet får målgruppen själva välja utförare och utförarna kan tillgodose hela behovet av de kombinerade vårdinsatserna i Region Söderbotten.

6 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Rättsakter från EU

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och upphävande av direktiv 2004/18/EG

Offentligt tryck från Sverige

Prop. 2021/22:5, Ett förenklat upphandlingsregelverk

Prop. 2021/22:135, Idéburen välfärd

Prop. 2017/18:158, Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden

Prop. 2015/16:195, Nytt regelverk om upphandling

SOU 2019:56, Idéburen välfärd

SOU 2014:51, Nya regler om upphandling

Europeiska unionens domstol

Mål C-70/95, Sodemare SA, Anni Azzurri Holding SpA och Anni Azzurri Rezzato Srl mot Regione Lombardia

Mål C-113/13, Azienda sanitaria locale n. 5 "Spezzino" m.fl. mot San Lorenzo Soc. coop. Sociale och Croce Verde Cogema cooperativa sociale Onlus

Mål C-50/14, Consorzio Artigiano Servizio Taxi e Autonoleggio (CASTA) and Others v Azienda sanitaria locale di Ciriè, Chivasso e Ivrea (ASL TO4) and Regione Piemonte

Praxis

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i mål nr 5671-20 (HFD 2021 ref. 48)

Övriga rapporter och utredningar

Arnesen, Daniel., Sivesind, Karl Henrik., *Organisasjonlandskap i endring 2009-2019, Fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfodelse?* 2020:5.

BILAGA 1

Tjänster som anges i 19 kap. 25 § LOU

CPV	TJÄNST
75121000-0	Utbildningsadministration
75122000-7	Hälsovårdsförvaltning
75123000-4	Fastighetsförvaltning
79622000-0	Tillhandahållande av hemtjänstpersonal
79624000-4	Förmedling av vårdpersonal
79625000-1	Förmedling av läkare
80110000-8	Förskoleundervisning
80300000-7	Högre utbildning
80420000-4	E-lärande
80430000-7	Vuxenundervisning på universitetsnivå
80511000-9	Personalutbildning
80520000-5	Utbildningslokaler/system
80590000-6	Handledning
85000000-9	Hälso- och sjukvård samt socialvård
85100000-0	Hälsovårdstjänster
85110000-3	Sjukhus tjänster och tillhörande tjänster
85111000-0	Sjukhus tjänster
85111100-1	Kirurgisk sjukhusvård
85111200-2	Läkarvård på sjukhus
85111300-3	Gynekologisk sjukhusvård
85111310-6	Provrörsbefruktning
85111320-9	Förlossningsvård
85111400-4	Sjukhusrehabilitering
85111500-5	Mentalvård på sjukhus
85111600-6	Ortopediska tjänster
85111700-7	Syrgasbehandling
85111800-8	Patologiska tjänster
85111810-1	Blodanalys
85111820-4	Bakteriologisk analys
85111900-9	Sjukhusdialys
85112000-7	Stödtjänster på sjukhus
85112100-8	Leverans av sänglinne till sjukhus
85112200-9	Öppenvård
85120000-6	Läkarvård och tillhörande tjänster
85121000-3	Läkarmottagningstjänster
85121100-4	Tjänster utförda av allmänpraktiserande läkare
85121200-5	Medicinska specialisttjänster
85121210-8	Gynekologisk vård eller förlossningsvård
85121220-1	Njursjukvård eller specialistvård för sjukdomar i nervsystemet
85121230-4	Hjärtsjukvård eller specialiserad lungsjukvård
85121231-1	Hjärtsjukvård
85121232-8	Specialiserad lungsjukvård

85121240-7	Öron-, näs- och halssjukvård eller hörselvård
85121250-0	Gastroenterologisk eller geriatrisk vård
85121251-7	Gastroenterologisk vård
85121252-4	Geriatrisk vård
85121270-6	Psykiatrisk eller psykologisk vård
85121271-3	Hem för vård av psykiskt störda personer
85121280-9	Ögonsjukvård, hudsjukvård eller ortopedisk vård
85121281-6	Ögonsjukvård
85121282-3	Hudsjukvård
85121283-0	Ortopedisk vård
85121290-2	Pediatrik eller urologisk vård
85121291-9	Pediatrik vård
85121292-6	Urologisk vård
85121300-6	Kirurgiska specialtjänster
85130000-9	Tandläkarvård och tillhörande tjänster
85131000-6	Tandläkarvård
85131100-7	Tandreglering
85131110-0	Tandregleringskirurgi
85140000-2	Diverse hälsovård
85141000-9	Tjänster utförda av vårdpersonal
85141100-0	Barnmorsketjänster
85141200-1	Sjukskötersketjänster
85141210-4	Vård i hemmet
85141211-1	Dialys i hemmet
85141220-7	Rådgivning tillhandahållen av sjuksköterskor
85142000-6	Paramedicinska tjänster
85142100-7	Sjukgymnasttjänster
85142200-8	Homeopatiska tjänster
85142300-9	Hygientjänster
85142400-0	Hemleverans av inkontinensprodukter
85143000-3	Ambulanstjänster
85144000-0	Patientvård på sjukhus eller i hemmet
85144100-1	Patientvård i hemmet
85145000-7	Tjänster tillhandahållna av medicinska laboratorier
85146000-4	Tjänster utförda av blodbanker
85146100-5	Tjänster utförda av spermabanker
85146200-6	Tjänster utförda av organbanker
85147000-1	Företagshälsovård
85148000-8	Medicinsk analys
85149000-5	Farmaceutiska tjänster
85150000-5	Medicinsk bildbehandling
85160000-8	Optikertjänster
85170000-1	Akupunktur och kiropraktik
85171000-8	Akupunktur
85172000-5	Kiropraktik
85200000-1	Veterinärstjänster
85210000-3	Anläggningar för husdjursuppfödning

85300000-2	Socialvård och tillhörande tjänster
85310000-5	Socialt arbete
85311000-2	Social omsorg med inkvartering
85311100-3	Äldreomsorg
85311200-4	Social omsorg för handikappade
85311300-5	Barn- och ungdomsomsorg
85312000-9	Socialvård utan inkvartering
85312100-0	Tjänster för dagcenter
85312110-3	Barnomsorg inom förskola
85312120-6	Dagvård för handikappade barn och ungdomar
85312200-1	Hemkörning av varor
85312300-2	Vägledning och rådgivning
85312310-5	Vägledning
85312320-8	Rådgivning
85312330-1	Familjeplanering
85312400-3	Annan omsorg än den som tillhandahålls av boendeinstitutioner
85312500-4	Rehabiliteringstjänster
85312510-7	Yrkesrehabilitering
85320000-8	Socialvård
85321000-5	Administration inom socialtjänsten
85322000-2	Kommunalt åtgärdsprogram
85323000-9	Kommunal hälso- och sjukvård
92500000-6	Biblioteks-, arkiverings-, musei- och övriga kulturtjänster
92600000-7	Sporttjänster
98133000-4	Tjänster tillhandahållna av sociala medlemsorganisationer
98133110-8	Tjänster tillhandahållna av ungdomsorganisationer

BILAGA 2

Tjänster som anges i 19 kap. 25 a § LOU

CPV	TJÄNSTER
75000000-6	Offentlig förvaltning, försvar och socialförsäkringstjänster
75121000-0	Utbildningsadministration
75122000-7	Hälsovårdsförvaltning
75200000-8	Samhällstjänster
75231200-6	Tjänster i samband med kvarhållande i häkte och rehabilitering av brottslingar
75231240-8	Skyddstillsyn
79611000-0	Jobbsökningstjänster
79622000-0	Tillhandahållande av hemtjänstpersonal
79624000-4	Förmedling av vårdpersonal
79625000-1	Förmedling av läkare
80000000-4	Undervisning och utbildning
80100000-5	Grundskoleundervisning
80110000-8	Förskoleundervisning
80200000-6	Högstadiе- och gymnasieundervisning
80210000-9	Teknisk och yrkesmässig undervisning på högstadiе- och gymnasienivå
80211000-6	Teknisk undervisning på högstadiе- och gymnasienivå
80212000-3	Yrkesmässig undervisning på högstadiе- och gymnasienivå
80300000-7	Högre utbildning
80310000-0	Undervisning i ungdomsskola
80320000-3	Medicinsk utbildning
80330000-6	Säkerhetsutbildning
80340000-9	Speciella undervisningstjänster
80400000-8	Vuxen- och annan undervisning
80410000-1	Diverse skoltjänster
80411000-8	Trafikskoletjänster
80411100-9	Tjänster för körkortsprov
80411200-0	Körlektioner
80412000-5	Flygutbildning
80413000-2	Seglarskoletjänster
80414000-9	Dykskoletjänster
80415000-6	Skidskoletjänster
80420000-4	E-lärande
80430000-7	Vuxenundervisning på universitetsnivå
80490000-5	Drift av undervisningsanstalt
80500000-9	Utbildningstjänster
80510000-2	Specialutbildning
80511000-9	Personalutbildning
80512000-6	Hunddressyr
80513000-3	Ridskoletjänster
80520000-5	Utbildningslokaler/system
80521000-2	Utbildningsprogram
80522000-9	Utbildningsseminarier

80530000-8	Yrkesutbildning
80531000-5	Industriell och teknisk yrkesutbildning
80531100-6	Industriell yrkesutbildning
80531200-7	Teknisk yrkesutbildning
80532000-2	Chefsutbildning
80533000-9	Introduktion och utbildning av datoranvändare
80533100-0	Datautbildning
80533200-1	Datakurser
80540000-1	Miljöutbildning
80550000-4	Säkerhetsövningar
80560000-7	Övningar i sjukvård och första hjälpen
80561000-4	Vårdutbildning
80562000-1	Första hjälpen-utbildning
80570000-0	Personlighetsutvecklande utbildning
80580000-3	Tillhandahållande av språkkurser
80590000-6	Handledning
80600000-0	Utbildning med avseende på försvars- och säkerhetsmateriel
80610000-3	Utbildning och simulering: säkerhetsutrustning
80620000-6	Utbildning och simulering: skjutvapen och ammunition
80630000-9	Utbildning och simulering: militärfordon
80640000-2	Utbildning och simulering: örlogsfartyg
80650000-5	Utbildning och simulering: luftfartyg, robotar och rymdfarkoster
80660000-8	Utbildning och simulering: elektroniska system för militärt bruk
85000000-9	Hälsa- och sjukvård samt socialvård
85100000-0	Hälsovårdstjänster
85110000-3	Sjukhustjänster och tillhörande tjänster
85111000-0	Sjukhustjänster
85111100-1	Kirurgisk sjukhusvård
85111200-2	Läkarvård på sjukhus
85111300-3	Gynekologisk sjukhusvård
85111310-6	Provrörsbefruktning
85111320-9	Förlossningsvård
85111400-4	Sjukhusrehabilitering
85111500-5	Mentalvård på sjukhus
85111600-6	Ortopediska tjänster
85111700-7	Syrgasbehandling
85111800-8	Patologiska tjänster
85111810-1	Blodanalys
85111820-4	Bakteriologisk analys
85111900-9	Sjukhusdialys
85112000-7	Stödtjänster på sjukhus
85112100-8	Leverans av sänglinne till sjukhus
85112200-9	Öppenvård
85120000-6	Läkarvård och tillhörande tjänster
85121000-3	Läkarmottagningstjänster
85121100-4	Tjänster utförda av allmänpraktiserande läkare
85121200-5	Medicinska specialisttjänster

85121210-8	Gynekologisk vård eller förlossningsvård
85121220-1	Njursjukvård eller specialistvård för sjukdomar i nervsystemet
85121230-4	Hjärtsjukvård eller specialiserad lungsjukvård
85121231-1	Hjärtsjukvård
85121232-8	Specialiserad lungsjukvård
85121240-7	Öron-, näs- och halssjukvård eller hörselvård
85121250-0	Gastroenterologisk eller geriatrisk vård
85121251-7	Gastroenterologisk vård
85121252-4	Geriatrisk vård
85121270-6	Psykiatrisk eller psykologisk vård
85121271-3	Hem för vård av psykiskt störda personer
85121280-9	Ögonsjukvård, hudsjukvård eller ortopedisk vård
85121281-6	Ögonsjukvård
85121282-3	Hudsjukvård
85121283-0	Ortopedisk vård
85121290-2	Pediatrik eller urologisk vård
85121291-9	Pediatrik vård
85121292-6	Urologisk vård
85121300-6	Kirurgiska specialisttjänster
85130000-9	Tandläkarvård och tillhörande tjänster
85131000-6	Tandläkarvård
85131100-7	Tandreglering
85131110-0	Tandregleringskirurgi
85140000-2	Diverse hälsovård
85141000-9	Tjänster utförda av vårdpersonal
85141100-0	Barnmorsketjänster
85141200-1	Sjukskötersketjänster
85141210-4	Vård i hemmet
85141211-1	Dialys i hemmet
85141220-7	Rådgivning tillhandahållen av sjuksköterskor
85142000-6	Paramedicinska tjänster
85142100-7	Sjukgymnasttjänster
85142200-8	Homeopatiska tjänster
85142300-9	Hygientjänster
85142400-0	Hemleverans av inkontinensprodukter
85143000-3	Ambulanstjänster
85144000-0	Patientvård på sjukhus eller i hemmet
85144100-1	Patientvård i hemmet
85145000-7	Tjänster tillhandahållna av medicinska laboratorier
85146000-4	Tjänster utförda av blodbanker
85146100-5	Tjänster utförda av spermabanker
85146200-6	Tjänster utförda av organbanker
85147000-1	Företagshälsovård
85148000-8	Medicinsk analys
85149000-5	Farmaceutiska tjänster
85150000-5	Medicinsk bildbehandling
85160000-8	Optikertjänster

85170000-1	Akupunktur och kiropraktik
85171000-8	Akupunktur
85172000-5	Kiropraktik
85200000-1	Veterinärstjänster
85210000-3	Anläggningar för husdjursuppfödning
85300000-2	Socialvård och tillhörande tjänster
85310000-5	Socialt arbete
85311000-2	Social omsorg med inkvartering
85311100-3	Äldreomsorg
85311200-4	Social omsorg för handikappade
85311300-5	Barn- och ungdomsomsorg
85312000-9	Socialvård utan inkvartering
85312100-0	Tjänster för dagcenter
85312110-3	Barnomsorg inom förskola
85312120-6	Dagvård för handikappade barn och ungdomar
85312200-1	Hemkörning av varor
85312300-2	Vägledning och rådgivning
85312310-5	Vägledning
85312320-8	Rådgivning
85312330-1	Familjeplanering
85312400-3	Annan omsorg än den som tillhandahålls av boendeinstitutioner
85312500-4	Rehabiliteringstjänster
85312510-7	Yrkesrehabilitering
85320000-8	Socialvård
85321000-5	Administration inom socialtjänsten
85322000-2	Kommunalt åtgärdsprogram
85323000-9	Kommunal hälso- och sjukvård
98133000-4	Tjänster tillhandahållna av sociala medlemsorganisationer
98133100-5	Samhällsförbättringar och stödtjänster till befolkningen
98200000-5	Konsulttjänster med avseende på lika möjligheter
98500000-8	Privata hushåll med anställd personal
98513000-2	Arbetskrafttjänster för hushåll
98513100-3	Bemanningsstjänster för enskilda
98513200-4	Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda
98513300-5	Tillfällig personal för hushåll
98513310-8	Hemhjälp
98514000-9	Hemtjänst

BILAGA 3

Tjänster som anges i 1 kap. 1 § LOV

CPV	TJÄNST
79611000-0	Jobbsökningstjänster
85000000-9	Hälso- och sjukvård samt socialvård
85100000-0	Hälsovårdstjänster
85110000-3	Sjukhustjänster och tillhörande tjänster
85111000-0	Sjukhustjänster
85111100-1	Kirurgisk sjukhusvård
85111200-2	Läkarvård på sjukhus
85111300-3	Gynekologisk sjukhusvård
85111310-6	Provrörsbefruktning
85111320-9	Förlossningsvård
85111400-4	Sjukhusrehabilitering
85111500-5	Mentalvård på sjukhus
85111600-6	Ortopediska tjänster
85111700-7	Syrgasbehandling
85111800-8	Patologiska tjänster
85111810-1	Blodanalys
85111820-4	Bakteriologisk analys
85111900-9	Sjukhusdialys
85112000-7	Stödtjänster på sjukhus
85112100-8	Leverans av sänglinne till sjukhus
85112200-9	Öppenvård
85120000-6	Läkarvård och tillhörande tjänster
85121000-3	Läkarmottagningstjänster
85121100-4	Tjänster utförda av allmänpraktiserande läkare
85121200-5	Medicinska specialisttjänster
85121210-8	Gynekologisk vård eller förlossningsvård
85121220-1	Njursjukvård eller specialistvård för sjukdomar i nervsystemet
85121230-4	Hjärtsjukvård eller specialiserad lungsjukvård
85121231-1	Hjärtsjukvård
85121232-8	Specialiserad lungsjukvård
85121240-7	Öron-, näs- och halssjukvård eller hörselvård
85121250-0	Gastroenterologisk eller geriatrisk vård
85121251-7	Gastroenterologisk vård
85121252-4	Geriatrisk vård
85121270-6	Psykiatrisk eller psykologisk vård
85121271-3	Hem för vård av psykiskt störda personer
85121280-9	Ögonsjukvård, hudsjukvård eller ortopedisk vård
85121281-6	Ögonsjukvård
85121282-3	Hudsjukvård
85121283-0	Ortopedisk vård
85121290-2	Pediatrik eller urologisk vård
85121291-9	Pediatrik vård

85121292-6	Urologisk vård
85121300-6	Kirurgiska specialisttjänster
85130000-9	Tandläkarvård och tillhörande tjänster
85131000-6	Tandläkarvård
85131100-7	Tandreglering
85131110-0	Tandregleringskirurgi
85140000-2	Diverse hälsovård
85141000-9	Tjänster utförda av vårdpersonal
85141100-0	Barnmorsketjänster
85141200-1	Sjukskötersketjänster
85141210-4	Vård i hemmet
85141211-1	Dialys i hemmet
85141220-7	Rådgivning tillhandahållen av sjuksköterskor
85142000-6	Paramedicinska tjänster
85142100-7	Sjukgymnasttjänster
85142200-8	Homeopatiska tjänster
85142300-9	Hygientjänster
85142400-0	Hemleverans av inkontinensprodukter
85143000-3	Ambulanstjänster
85144000-0	Patientvård på sjukhus eller i hemmet
85144100-1	Patientvård i hemmet
85145000-7	Tjänster tillhandahållna av medicinska laboratorier
85146000-4	Tjänster utförda av blodbanker
85146100-5	Tjänster utförda av spermabanker
85146200-6	Tjänster utförda av organbanker
85147000-1	Företagshälsovård
85148000-8	Medicinsk analys
85149000-5	Farmaceutiska tjänster
85150000-5	Medicinsk bildbehandling
85160000-8	Optikertjänster
85170000-1	Akupunktur och kiropraktik
85171000-8	Akupunktur
85172000-5	Kiropraktik
85200000-1	Veterinärstjänster
85210000-3	Anläggningar för husdjursuppfödning
85300000-2	Socialvård och tillhörande tjänster
85310000-5	Socialt arbete
85311000-2	Social omsorg med inkvartering
85311100-3	Äldreomsorg
85311200-4	Social omsorg för handikappade
85312000-9	Socialvård utan inkvartering
85312100-0	Tjänster för dagcenter
85312110-3	Barnomsorg inom förskola
85312120-6	Dagvård för handikappade barn och ungdomar
85312200-1	Hemkörning av varor
85312300-2	Vägledning och rådgivning
85312310-5	Vägledning

85312320-8	Rådgivning
85312330-1	Familjeplanering
85312400-3	Annan omsorg än den som tillhandahålls av boendeinstitutioner
85312500-4	Rehabiliteringstjänster
85312510-7	Yrkesrehabilitering
85320000-8	Socialvård
85323000-9	Kommunal hälso- och sjukvård